

ОСОБЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ НОРМ У СФЕРІ ПРАЦІ МОРЯКІВ В УКРАЇНІ

У статті досліджені особливості національного законодавства в імплементації норм міжнародного трудового права у правовій системі України щодо регулювання праці моряків. Визначено проблеми реалізації та застосування правових механізмів імплементації норм міжнародного права у галузі праці й соціальній сфері моряків. Констатується про примат міжнародного права над внутрішньодержавним правом України у зазначеній сфері. Показана необхідність розробки нормативних актів в Україні, спрямованих на гармонізацію національного законодавства з міжнародним правом.

З метою активізації процесу імплементації міжнародно – правових стандартів у галузі праці й соціальній сфері моряків в Україні відбувається постійний розвиток та вдосконалення законодавства, але досі ця робота не доведена до кінця, а система законодавства України, що регулює питання праці моряків ще не діє як єдиний і узгоджений комплекс, та не являє собою єдиної, цілісної системи і поки ще далека від досконалості. При тому, ефективне її функціонування можливе лише за наявності узгодженої, прозорої бази нормативно-правових актів та ефективного управління з боку держави. Саме тому, серед основних проблем імплементації міжнародних стандартів, проблеми імплементації міжнародно-правових норм у галузі праці й соціальній сфері моряків, в Україні ще досі залишаються нерозв'язаними. Отже, невизначеності на нормативному рівні в процесуальному ланцюжку регулювання праці моряків немало. Це обумовлює **актуальність** аналізу проблеми реалізації міжнародно – правових норм щодо регулювання праці моряків, зокрема, в рамках досліджень правового регулятивного значення міжнародних актів міжнародних організацій щодо регулювання праці й соціального захисту моряків.

Метою статті є визначення специфіки правових механізмів імплементації норм міжнародного трудового права у правовій системі України щодо регулювання праці моряків.

Завданнями статті є дослідження правових особливостей міжнародних стандартів щодо регулювання праці моряків як правового регулятора, та проведення аналізу застосування норм міжнародного

трудового права у внутрішньодержавному праві України. Слід зауважити, що проблемами імплементації норм міжнародного права щодо регулювання праці моряків в Україні на сучасному етапі займалися такі вчені, як Б. В. Бабін, В. В. Деміденко, Є. В. Додін, С. В. Ківалов, С. О. Кузнецов, О. С. Савич, О. М. Шемякін та ін.

Виклад основного матеріалу. Проблема імплементації норм міжнародного права на внутрішньодержавному рівні отримала особливу значимість на сучасному етапі розвитку нашого суспільства. Вона визначається зростанням ролі міжнародних відносин та їх впливу на внутрішнє життя держави, все більш тісним переплетенням міжнародних і внутрішніх зв'язків. Звичайно, проблема визначення місця норм міжнародного права в правовій системі – не єдине питання, яке має бути вирішене, слід особливо подбати про те, щоб вони ефективно застосовувалися у національному правопорядку. У повсякденному житті дедалі частіше доводиться звертатися до міжнародно – правових актів щодо регулювання праці моряків, що пояснюється активною участю нашої держави в житті світового співтовариства, в діяльності багатьох міжнародних організацій, а також широкими міждержавними відносинами у цій галузі.

Насамперед, слід відмітити, що приведення в дію норм міжнародного права на території держави вирішується кожною країною самостійно, так як форми та методи забезпечення виконання прийнятих державою міжнародних зобов'язань (норм) належить до виключного суверенного права кожної держави. Ця проблема існує у всіх державах, незалежно від того, якої системи співвідношення національного та міжнародного права дотримується та чи інша держава, оскільки основною передумовою юридичної сили норм міжнародного права на території будь-якої держави – є обов'язок кожної держави виконувати норми договорів, учасницею яких вона є. Що ж стосується способів та форм приведення в дію міжнародно – правових норм, то міжнародне право зазвичай надає їх здійснення самим державам.

Щодо питання про форми приведення в дію норм міжнародного права в системі внутрішньодержавного права, практика держав також різна. Вона в значній мірі залежить від системи права, що діє в тій чи іншій державі. Тобто, в державах, законодавство яких виходить з примату міжнародного права над внутрішньодержавним або розглядає міжнародне право як право держави, приведення в дію норм міжнародного права в ряді випадків формально не зв'язується з виданням спеціального державного акта і повинно здійснюватися автоматично в силу відповідних норм національних конституцій [1, с. 117 – 119].

При цьому, розглядаючи проблеми імплементації норм міжнародного права у національне право України щодо регулювання праці моряків, слід відмітити, що норми міжнародних договорів про працю, безпосередньо не регулюють трудові відносини, а лише встановлюють певні стандарти у галузі праці, які через їх імплементацію у національне право кожної держави, що бере в них участь, конкретизуються й наділяються певним правовим механізмом реалізації [2, С. 72 – 75]. Потребує також уваги і розробка механізму імплементації, тому що без його повної та якісної реалізації взятих на себе зобов'язань, впровадження міжнародно – правових норм у національне право не відбудеться.

Україна, як суб'єкт міжнародного права, приймаючи до уваги нормативні положення міжнародних конвенцій, світовий досвід розвинутих країн, прагне створити гідний рівень праці моряків та їх соціальної захищеності з самого початку суверенного розвитку і побудови державності, а також приділяє належну увагу питанням імплементації норм міжнародного права у цій галузі.

В цьому аспекті слід вказати про примат міжнародного права над внутрішньодержавним законодавством України, проголошений ще в Декларації про державний суверенітет України, прийнятій Верховною Радою України 16 липня 1990 р., в якій встановлено, що Україна «виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування, активно сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, безпосередньо бере участь у загальноєвропейському процесі та європейських структурах. Україна визнає перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритет загальноєвропейських норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права» (розділ X) [3]. Отже, Україна сприйняла ідею взаємозв'язку та взаємозалежності міжнародного і внутрішньодержавного права, їх обопільного впливу на статус особи.

При цьому, в українському законодавстві питання співвідношення між національним і міжнародним правом певною мірою регулюється Конституцією 1996 р. Щодо міжнародних договорів як джерел права, то Конституція України у ч. 1 ст. 9 визначає їх правовий статус у національному праві України [4]. Стаття 8 – 1 КЗпП України конкретизує вказане конституційне положення щодо вітчизняного трудового законодавства. В ній закріплюється норма, згідно з якою, «якщо міжнародним договором або угодою, в яких бере участь Україна, встановлено інші правила, ніж ті, що їх містить вітчизняне законодавство про працю, то застосовуються правила міжнародного договору або міжнародної угоди» [5].

Водночас слід наголосити на тому, що в Конституції України йдеться не про міжнародне право загалом, а лише про таке його джерело як міжнародний договір. До того ж йдеться не про всі види міжнародного договору, а лише про такі договори, які потребують згоди на обов'язковість з боку Верховної Ради України. Так, згідно з ч. 1 ст. 9 Конституції України, «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [4].

Значимо, що з цього формулювання неясно, чи мають міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, пріоритет щодо норм українського права.

Частина 2 ст. 9 Конституції України передбачає положення, згідно з яким «укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України» [4].

Водночас ст. 18 Конституції України встановлює правило, згідно з яким «зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права» [4].

Пріоритет міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлюється Законом України «Про міжнародні договори України». Частина 1 ст. 19 цього Закону під назвою «Дія міжнародних договорів України на території України» передбачає, що «чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства»; а ч. 2 цієї статті встановлює правило, згідно з яким «якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору» [6].

На жаль, чинне українське законодавство не містить положень, які б регулювали питання співвідношення між українським правом та іншими джерелами міжнародного права, насамперед, міжнародним звичаєм.

З огляду на це, можна констатувати, що українське право, насамперед текст Конституції України, вимагає подальшого удосконалення, щоб українське право якомога повніше відповідало міжнародно – правовим зобов'язанням України.

Слід відмітити, що під міжнародним договором розуміють угоду між двома або декількома державами чи іншими суб'єктами міжнародного права щодо встановлення, зміни або припинення їхніх взаємних прав та обов'язків у політичних, економічних чи інших відносинах відповідно до основних принципів міжнародного права. Стаття 2 Закону України «Про міжнародні договори України» розробленого на підставі міжнародної практики і з урахуванням норм Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р., зазначає, що під міжнародними договорами слід розуміти договори, угоди конвенції, пакти, протоколи та ін. Назва договору не впливає на його юридичну чинність.

Міжнародний договір є одним із загальновизнаних джерел міжнародного права. У цій якості про нього говориться, наприклад, у Віденській конвенції. При визначенні кола джерел посилаються також на ст. 38 Статуту Міжнародного суду ООН, який до джерел міжнародного права відносить:

- а) міжнародні договори;
- б) міжнародні звичаї;
- в) загальні принципи права, визнані цивілізованими народами;
- г) судові рішення й доктрини найбільш кваліфікованих фахівців у сфері публічного права різних націй, які є допоміжними джерелами [7, с. 154].

Отже, міжнародно – правове регулювання праці, у тому числі й праці моряків, будучи за своєю природою переважно договірним, приділяє велику увагу порядку укладення й виконання міжнародних договорів. Сьогодні типові положення в цій царині викладені у Віденській конвенції про право міжнародних договорів, що стосується як стадій прийняття міжнародних зобов'язань, так і класичного принципу «договори повинні дотримуватися».

Визначаючи роль, реалізації зобов'язань, які держава приймає на себе, і з моменту вступу міжнародного договору в силу готова забезпечити їх виконання, необхідно зауважити, що прийняття на себе тих чи інших зобов'язань (як у міжнародному плані, так і у внутрішньодержавному), є правом, а не обов'язком країни.

Відповідно до Закону «Про міжнародні договори України» чинні міжнародні договори України підлягають сумлінному дотриманню нашою країною згідно з нормами міжнародного права. Спираючись на цей принцип, держава виступає за те, щоб інші сторони міжнародних договорів також неухильно виконували свої зобов'язання за ними. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, інші органи державної влади,

до відання яких віднесені питання, що регулюються міжнародними договорами, забезпечують дотримання й виконання зобов'язань, взятих за ними державою, стежать за здійсненням прав, що випливають з таких договорів, і за виконанням іншими сторонами міжнародних договорів України своїх зобов'язань. При цьому важливими є застереження й заяви про застосування замість положень якої-небудь статті договору норм національних законів, про намір визнати міжнародні стандарти тощо [8, С. 225].

Але не дивлячись на те, що договори підлягають сумлінному дотриманню згідно з нормами міжнародного права, реальна ефективність цих норм, об'єм і ступінь здійсненності залежить від проведення спеціальних внутрідержавних заходів кожною державою – учасницею.

Важливу роль у розвитку міжнародно – правового регулювання праці моряків забезпечує Міжнародна організація праці, яка дуже багато уваги приділяє захисту прав моряків у сфері праці й соціальної сфері. У рамках і під егідою цієї впливової Організації ухвалено конвенції, спрямовані на забезпечення охорони праці моряків, встановлення вікових обмежень у залученні моряків до праці, а також питання соціального забезпечення моряків. Ці документи є міжнародними стандартами у галузі праці моряків, світовими зразками для виконання кожною державою. Одним із головних завдань кожної держави – є ратифікація цих документів і, тим самим, визнання обов'язковими для держави принципів та норм що містяться в документах Міжнародної організації праці.

Таким чином, можна констатувати, що від належної імплементації норм міжнародного трудового права у національне законодавство держав, важливе місце серед яких займають конвенції Міжнародної організації праці, залежить можливість моряків отримати роботу на суднах іноземних судовласників. Міжнародні стандарти у галузі праці моряків повинні знайти своє віддзеркалення у внутрідержавних стандартах у галузі праці й соціальної сфері моряків, на базі яких визначався б рівень основних державних гарантій у цій галузі. При цьому, міжнародні договори у сфері регулювання праці моряків є сенс поділити на ті, які по – перше, виконуються самостійно й по – друге, самостійно виконуватися не можуть.

Отже, як видиться, таке розмежування має важливе практичне й теоретичне значення. За його допомогою держава вирішує проблему диференціації своїх міжнародних зобов'язань на дві групи. Перша – це ті зобов'язання, які держава приймає на себе і з моменту вступу міжнародного договору в силу готова забезпечити їх виконання; вони і є такими, що виконуються самостійно. Друга – ті зобов'язання,

реалізацію яких держава в силу різних причин не здатна забезпечити на даний момент. І поки в неї не з'явиться відповідних можливостей, вона не буде приймати внутрішньодержавні акти. Водночас прийняття відповідного акта є свідченням, що держава з цього моменту готова до виконання цих зобов'язань.

Наведене дає підставу припустити, що ті зобов'язання, які хоча й закріплені в міжнародному договорі, але не визнані такими, що виконуються самостійно, не є юридично обов'язковими до їх визнання як таких, за допомогою прийняття відповідного внутрішньодержавного акта. Вони мають політично обов'язковий характер, є своєрідною «декларацією намірів», для реалізації яких держава повинна вживати максимум зусиль.

Якщо в міжнародному договорі немає вказівки на те, що для його реалізації необхідно видати внутрішньодержавні акти, цей договір мусить визнаватися самовиконуваним.

Разом з тим, необхідно відмітити, що у правовій літературі неоднозначно вирішується питання щодо того, чи належить «самовиконуваність» до договору в цілому, чи можуть окремі його положення бути самовиконуваними, а інші ні. Але ж навряд чи можна назвати який-небудь міжнародний договір таким, що складається тільки з норм, які можуть бути виконані самостійно.

Як слушно зауважує професор В. Н. Денисов взаємодія міжнародного і внутрішнього права з практичної точки зору вимагає засвоєння норм міжнародного права таким чином, щоб вони могли практично застосовуватися у правовій системі і насамперед, у необхідних випадках, національними судами і що сама ідеологія міжнародного права не пов'язує пріоритет міжнародного права з його безпосередньою дією, вважаючи такий підхід ірраціональним [9, с. 34].

Таку ж позицію займає професор І. І. Лукашук, щодо ситуації в Росії, не може бути й мови про пряме застосування там міжнародно – правових норм, «омінаючи» національну правову систему, оскільки вони включаються Конституцією у правову систему держави. Діють як частини цієї системи, застосовуються відповідно до її цілей і принципів, а також у встановленому нею процесуальному порядку [10, с. 11].

З цього приводу В. Тацій зазначає, що для стабільності функціонування стійкої правової системи, необхідні певні передумови: по-перше, стабільність економічного розвитку суспільства і політичного режиму; по-друге, стабільність і завершеність нормативних механізмів, які б забезпечували реальний захист прав і свобод людини і громадянина; по-третє, стабільність правозахисної практики [11, с. 4].

Крім того, норми міжнародного права доволі часто діють у правовому просторі, відносини в якому так чи інакше вже врегульовані національними нормативно-правовими актами. Ось чому, в окремих випадках, виникає проблема конкуренції юридичних регуляторів різного рівня. Оскільки трудове право є невід'ємною частиною єдиної правової системи України, а міжнародні норми стосовно неї виступають зовнішнім чинником впливу, проблема співвідношення міжнародних і національних норм про працю моряків не може розглядатися ізольовано, у відриві від загальних проблем взаємодії міжнародного й національного права.

Однак дане твердження потребує уточнення: не всі міжнародно – правові акти щодо регулювання праці моряків мають рівний ступінь обов'язковості, деякі з них, будучи допоміжними, не породжують конкретних зобов'язань для держав – учасниць угоди. До них належать рекомендації, резолюції, декларації та ін.

Наприклад, Загальна декларація прав людини 1948 р. містить низку приписів, що стосуються трудових прав (право на працю і захист від безробіття (ст. 23), на вільний доступ до державної служби (ст. 21) та ін.). Прийнята у формі резолюції, вона має декларативний характер і не покладає на держави, що брали участь у її прийнятті, яких-небудь «чітких юридичних зобов'язань» [12]. Цілком очевидно, що міжнародні норми, позбавлені обов'язковості не можуть створювати правових колізій. При цьому, переважна більшість міжнародних договорів спрямована на регулювання соціально – трудових відносин і підлягає ратифікації. Цей процес – неодмінна умова їх застосування для регламентації внутрішньодержавних відносин.

Слід мати на увазі, що будь – яка правова норма функціонує лише тоді, коли відповідним чином застосовується як інструмент регулювання певного кола суспільних відносин. Безумовно, це стосується також імплементованих у національне законодавство міжнародно – правових норм. Ось чому необхідно, щоб фізичні та юридичні особи знали їх зміст, а посадові особи, в першу чергу судді, застосовували на практиці. Але поки що рідкісні випадки, коли громадянин України при захисті, наприклад, своїх прав звертається з позовом до судових органів, посилаючись на ратифіковані Верховною Радою України міжнародні угоди або договори, а суди (судді) аргументують свої рішення нормами тих же міжнародних актів, які стали невід'ємною частиною нашого законодавства. І причин цього немало. Отже, тут слід вести мову не тільки про невиконання з боку нашої держави своїх зобов'язань, що впливають з міжнародних договорів, а й про несвоєчасне їх оприлюднення,

недоліки у професійній підготовці суддів і підвищенні їх кваліфікації, низький рівень правової культури громадян, вивченні досвіду інших країн з цих питань [13, с. 24 – 25].

Резюмуючи вище зазначене, можливо погодитися з Черкес М. Ю., який вважає, що «навіть чи хтось сьогодні дозволить собі припускати суттєвих розходжень між внутрішньодержавним правом та міжнародним, особливо у такій сфері, як торговельне мореплавство, де, як у жодній іншій діяльності, відчувається необхідність в уніфікації та ця необхідність активно реалізується» [14, с. 13].

Виходячи з викладеного вище, можна дійти наступних **висновків** про те, що особливість міжнародно – правового регулювання праці моряків полягає в тому, що норми міжнародних договорів про працю, як правило, безпосередньо не регулюють трудові відносини моряків, а встановлюють певні стандарти у галузі праці й соціальной сфері вказаної категорії працівників, які через їх імплементацію у національне законодавство кожної держави, що бере в них участь, конкретизуються і наділяються певним правовим механізмом реалізації.

Потребує також уваги і розробка правового механізму імплементації норм міжнародного трудового права у правовій системі України, тому що без його повної та якісної реалізації взятих на себе зобов'язань впровадження міжнародно – правових норм у національне право не відбудеться.

Отже, ефективність реалізації норм міжнародного трудового права у галузі праці й соціальной сфері моряків в Україні залежить від того, наскільки буде підготовлено для цієї задачі національне законодавство. Ці процеси мають чітко враховуватися під час розробки нормативних актів в Україні, спрямованих на гармонізацію національного законодавства з міжнародним правом.

Бібліографічний список

1. Анисимов Л. Н. Имплементация норм международного права в национальное законодательство / Л. Н. Анисимов // Международное право в современном мире: Сб. статей / Отв. ред. Ю. М. Колосов. – М. : Междунар. отношен., 1991. – 192 с.
2. Лазор Л. І. Теоретичні і практичні проблеми співвідношення трудового законодавства України з міжнародним / Л. І. Лазор // Актуал. пробл. формування правової держави в Україні: До 50-ї річниці Конвенції про захист прав людини та основних свобод: Тези доп. та наук. повід. всеук. наук.-прак. конф. молодих учених. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2000. – С. 72 – 75.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – Ст. 429.

4. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254 к / 96 – ВР (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222 – IV) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
5. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.
6. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906 – IV // Офіційний вісник України. – 2004. – № 35. – Ст. 2317.
7. Додонов В. Н. Международное право : словарь-справочник / В. Н. Додонов, В. П. Панов, В. Г. Румянцев; под общ. ред. В. Н. Трофимова. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 368 с.
8. Загальна теорія держави і права: підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2002. – 432 с.
9. Денисов В. Н. Статус міжнародних договорів в Конституції України // Вісник Академії правових наук України. – 1997. – № 1 (8). – С. 29 – 36.
10. Алексеева Л. Б. Международные нормы о правах человека и применение их судами Российской Федерации: практическое пособие / Л. Б. Алексеева, В. М. Жуйков, И. И. Лукашук. – М., 1996. – 199 с.
11. Тацій В. Проблеми імплементації норм міжнародного права в національні процесуальні процедури (до 50 – річчя Конвенції про захист прав людини і основних свобод) / В. Тацій, Ю. Грошевий // Вісник академії правових наук України. – 2000. – № 4 (9) – С. 265.
12. Всеобщая декларация прав человека от 10 декабря 1948 г. // Международные акты о правах человека. Сборник документов / сост. Карташкин В. А., Лукашева Е. А. – М., 1998. – С. 39.
13. Опришко В. Ф. Теоретичні та практичні аспекти механізму гармонізації законодавства України з міжнародним правом / В. Ф. Опришко // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом : Матеріали науково – практичної конференції, жовтень. – К., 1998. – 440 с.
14. Черкес М. Е. О соотношении морского права и международного морского права / М. Е. Черкес // Торговое мореплавание. – 1999. – № 1. – С. 13.

В статтє исследованы особенности национального законодательства в имплементации норм международного трудового права в правовой системе Украины относительно регулирования труда моряков. Определены проблемы реализации и применения механизмов имплементации норм международного права в сфере труда и социальной сфере моряков. Констатируется примат

международного права над внутригосударственным правом Украине в указанной сфере. Показана необходимость разработки нормативных актов в Украине, направленных на гармонизацию национального законодательства с международным правом.

In the article are researched peculiarities of national law in the implementation of international labor law norms in the legal system of Ukraine regarding regulation of sailors labor. There are determined problems of realization of realization and application of mechanisms of implementation international law norms in the field of labor and social sailors sphere. It is stated on the primacy of international law over national law of Ukraine in this sphere. It is shown the necessity of the development of normative acts in Ukraine, directed on harmonization of national legislation with international law.

Стаття надійшла до редколегії 04.12.2012

УДК 339.923(4+477)

Штуца В. Н., НУ «ОЮА»

ЕВРОПЕЙСКАЯ БИЗНЕС-АССОЦИАЦИЯ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ НЕПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Рассмотрены вопросы роли международных неправительственных экономических организаций в современных экономических отношениях на примере деятельности Европейской бизнес-ассоциации. Отражен статус и структура Европейской бизнес-ассоциации в Украине, проанализированы основные формы и направления ее деятельности.

В механизме правового регулирования международных экономических отношений особое место принадлежит международным неправительственным экономическим организациям. К ним относятся различные по задачам организации – Венский институт развития, Римский клуб, Международная ассоциация экономических наук, Союз международных ярмарок, Международная лига борьбы с недобросовестной конкуренцией, Совет европейских торговых федераций, Трехсторонняя комиссия, Совет по развитию экономических и социальных исследований в Африке, Дакарский клуб, Международная торговая палата, Международный кооперативный альянс. Их общими